

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ЗА IV КЛАС (ПЪРВИ ЧУЖД ЕЗИК)

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ

Новите реалности в Европа и света изискват от учениците да притежават знания и умения, чрез които да могат да се развиват самостоятелно, да ги прилагат в мултикултурна среда, както и да работят ефективно в екип, съобразно с установените международни стандарти. Реализацията на младите хора през новия век е свързана с владенето на чужди езици. Не случайно въвеждането на обучение по чужди езици е приоритет в световен мащаб. Наличието на англоезични телевизионни и радио програми, електронни игри и др. допълнително засилват мотивацията на учениците за усвояване на английски език.

Главната цел на учебните програми по чужд език е да очертаят насоките на обучението по чужд език за съответния клас на основната образователна степен. Програмата по чужд език спомага за цялостното развитие на учениците, за обогатяване на общата им култура и изграждане на подходящи модели на социално поведение в ситуации на межкултурно общуване.

Настоящата програма е предназначена за учениците от **четвърти** клас на основната образователна степен в българското училище. Конкретната цел на програмата е да гарантира изграждане на комуникативни умения на началния етап, според Държавните образователни изисквания за учебно съдържание по чужди езици. Програмата е съставена за минималния годишен брой часове по чужд език, определен от учебния план (**96 часа**). Тя е съобразена с психологическата и социалната характеристика на учениците от тази възрастова група.

Обучението по английски език е тясно свързано с обучението по родния език и култура. Комуникативните умения и стратегии, изградени на родния език, служат за опора в учебния процес. Друга важна опора са междупредметните връзки, които позволяват на учениците да се развиват комплексно, като разширяват общата си езикова култура чрез интегриране на придобитите специални знания и умения.

II. ЦЕЛИ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Настоящата учебна програма свързва тясноезиковите задачи в обучението по английски език през началния етап с общата образователна цел за формиране на личността на ученика в контекста на родния език и култура. Придобиването на езикови знания и умения по английски език, както и създаването на необходимите навици и стратегии на учене ще помогне на учениците да:

- разширят и задълбочат знанията и уменията, придобити в трети клас;
- формират основни умения за разбиране на текст при четене и слушане;
- формират основни умения за общуване на английски;
- осъзнаят наличието на граматична система на английския език;
- усвоят основни стратегии за учене и общуване на английски език;
- формират основни умения за самостоятелна работа и самоконтрол;
- придобият интерес към други култури и народи;
- поддържат висока мотивация за постижения по усвоявания език.

Структурата на програмата дава възможност на учители, родители и автори да се ориентират лесно в учебното съдържание и очакваните резултати. Тя позволява постигнатите резултати да се оценяват обективно според зададените образователни стандарти за учебно съдържание по чужди езици и конкретизирани в нея. За улеснение учебната програма е представена в табличен вид.

Програмата конкретизира резултатите, които се очаква учениците да постигнат в края на четвърти клас по всяко едно от четирите основни умения, като се определят основните тематични области и конкретни теми към тях, чрез които те ще бъдат постигнати.

Програмата представя функционално граматичните категории; контекста, в който те ще се изучават и дейностите, чрез които учениците ще постигнат очакваните резултати.

Важно място се отделя и на интегрирането на обучението по английски език в общата образователна и учебно-възпитателна училищна програма и осъществяването на връзките между предметите. Изучаването на английски език не само ползва знания и умения от други учебни предмети, но от своя страна ги подпомага и обогатява, а също така създава условия за формиране на стабилна ценностна система и адекватно социално поведение в межкултурен контекст.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ			IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ		
Ядра на учебно съдържание	Очаквани резултати по равнище учебна програма	Очаквани резултати по теми	Граматично-функционални категории	Контекст и дейности	Междупредметни връзки
С Л У Ш А Н Е	<p>Ученикът може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разбира въпросите и инструкциите на учителя, както и кратки реплики на свои връстници на теми, свързани с изучавания материал. • разбира <i>общия смисъл</i> на кратки, елементарни текстове, написани с учебна цел по изучаваните теми, като прави догадки за значението на непознати думи и фрази. • Извлича <i>конкретна информация</i> от несложни (монологични и диалогични) текстове, като прилага основни стратегии за разбиране при слушане (групирание, попълване на таблица и др.). • разбира английска реч в рамките на изучавания материал, когато се говори с ясна дикция, стандартно произношение и бавно темпо. 	<p>Учениците трябва да разширят и придобият следните тематични, понятийни, езикови и социокултурни знания и речеви умения, които да използват успешно за комуникация в учебна обстановка и реални ситуации:</p> <p>Тематични области</p> <p>МОЯТ СВЯТ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моята външност (части на тялото) • Моят дом (къща, апартамент, интериор) • Моят живот в училище и през свободното ми време <p>СВЕТЪТ ОКОЛО МЕН</p> <ul style="list-style-type: none"> • Училище (учебни предмети) • Сред природата • Климат и време (месеци, сезони) 	<p>Учениците трябва да усвоят следните езикови знания и речеви умения:</p> <p>ФОНЕТИКО-ФОНОЛОГИЧЕСКИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Фразово ударение • интонационни модели <p>ГРАМАТИЧЕСКИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Местоимения Лични – допълнение Въпросителни Неопределителни (some, any) • Съществително име Количествено определяне (some, any) <p>Членуване (неопределителен и определителен член)</p>	<p>Учениците трябва да усвояват чуждия език:</p> <ul style="list-style-type: none"> • в обстановка, в която звучи предимно английска реч (вкл. и автентична) • чрез разнообразни дейности, близки до техните интереси и реални занимания на тази възраст • чрез дейности, които стимулират активно участие в ситуации, близки до реалното общуване • чрез автентични материали продукт на новите технологии (напр. видеофилми, компютърни игри) • като работят самостоятелно и в екип в задружна, толерантна обстановка. 	<p>Връзката с другите културно-образователни области, включени в учебната програма, е постоянна и се осъществява чрез:</p> <p>а) заимстване на теми от други предметни области; б) заимстване на умения и стратегии за учене, развити по-задълбочено в други културно-образователни области.</p> <p>Междупредметни връзки в областта на УМЕНИЯТА:</p> <p>Български език:</p> <ul style="list-style-type: none"> • откриване на заглавие • предсказване на съдържание на текст по заглавие и илюстрация • търсене на опорни думи • разказ по картини

<p>Ч Е Т Е Н Е</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>чете на глас</i> учебни текстове с произношение и интонация , които не пречат на разбирането • разбира <i>самостоятелно указанията</i> в учебника и <i>кратки обяснения</i> на правила на игри и други комуникативни задачи, свързани с изучавания материал • разбира <i>общия смисъл</i> на несложни, жанрово разнообразни текстове (съобщения, обяви, комикси, приказки) на познати теми, конструирани или адаптирани с учебна цел, като използва ограничен кръг стратегии за разбиране при четене (езикова догадка, свързване с други предметни области и др.) • разбира <i>конкретна информация</i> от изучаваните текстове, като използва ограничен кръг стратегии за разбиране при четене • открива <i>социокултурна информация</i> в несложни текстове за познати неща от света на децата на тази възраст – картички, писма, предмети, културни обекти и др. 	<ul style="list-style-type: none"> • Превозни средства • В света на техниката • Празници и чествания <p>СВЕТЪТ ВЪТРЕ В МЕН</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моето здраве (грижи и болести) • Чувства и настроения <p>В СВЕТА НА МОЕТО ВЪОБРАЖЕНИЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Драматизирани приказки • Забавни истории • Контакт с други светове • Любими герои <p>Понятийни категории</p> <ul style="list-style-type: none"> • пространство и ориентация • притежание • количество и качество • форма • календарно и атмосферно време • честота • неопределеност • състояние <p>Социокултурни знания</p> <p>Социокултурното съдържание се определя най-общо от изучаваната тематика, като учениците трябва</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Прилагателно име <p>Качествени прилагателни</p> <ul style="list-style-type: none"> • Числително име <p>Бройни – 1000 Редни</p> <ul style="list-style-type: none"> • Глагол <p>Модални: MUST; MUSTN`T WILL Спомагателни глаголи – BE, HAVE (мин. време)</p> <p><i>Време</i></p> <p>Бъдеще (‘LL) Просто минало време</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наречие <p>Честота Начин</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предлози <p>време място посока</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изречение <p>Просто изречение: – словоред – положително и отрицателно – въпросително и</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разширят своите умения за работа с учебни и справочни материали. • разширят репертоара си от стратегии за учене и общуване, включително и като пренасят умения от родния език. • развият своите умения да свързват наученото от различни области на знанието. • развият умения за откривателство и логическо мислене • придобият умения да се справят с комуникативни проблеми при общуване чрез прилагане на компенсаторни тактики. • развият елементарни умения за самостоятелно контролиране и оценка на собствените си постижения. • осмислят собствената си идентичност и 	<p>Математика</p> <ul style="list-style-type: none"> • основни геометрични фигури • извършване на основни аритметични действия • представяне на данни в таблица <p>Човекът и обществото</p> <p>Родинознание</p> <ul style="list-style-type: none"> • описание на природа – планини, реки и т.н. • представяне на информация за България и Европа; • исторически герои • празници в България <p>Човекът и природата</p> <p>Природознание</p> <ul style="list-style-type: none"> • събиране и сортиране на информация за човека, неговото тяло и здраве <p>Музика</p> <ul style="list-style-type: none"> • развиване на усет за ритъм и темпо • пеене
---	--	---	---	--	---

<p>Г О В О Р Е Н Е</p>	<ul style="list-style-type: none"> • задава и отговаря на конкретни, <i>въпроси</i> на познати теми. • изпълнява и дава несложни <i>инструкции</i>, свързани с живота в училище. • води кратък <i>разговор</i> с учител или съученици на теми от ежедневието или от изучавания материал. • <i>разказва</i> накратко за себе си, своите неща, близки, приятели и любими животни. • използва самостоятелно основни <i>комуникативни функции</i> – молба, разрешение, забрана, отказ, и др. • прилага основни <i>стратегии</i> за преодоляване на комуникативни проблеми (включително жестове и мимика). • изразява се с ограничена лексика, прости типови изрази и с произношение и интонация, които не пречат на общуването. 	<p>да се запознаят с някои характерни особености за живота на децата в други страни, свързани със:</p> <ul style="list-style-type: none"> • начин на живот, ежедневието и почивка • климатични условия, сезони, в различни краища на света • училище, училищен живот и предмети • празници и традиции • запознаване с чужди приказки, стихчета, пиеси <p>Сфери на социално взаимодействие Учениците трябва да продължат да развиват уменията си да провеждат смислен разговор в различни ситуации на общуване:</p> <ul style="list-style-type: none"> • в клас • извън клас 	<p>кратки отговори – безлично (IT'S COLD) – синтактични модели (пряко и непряко допълнение)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Лексика – 350 (минимум) лексикални единици за активна употреба – лексикални полета • Правопис Графемно-фонемни съответствия Пунктуация в простото изречение. <p>РЕЧЕВИ УМЕНИЯ В рамките на своите знания, ученикът трябва да умеє да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • иска и дава информация, предмет и услуга • следва и дава инструкции • иска и дава разрешение • се извинява • изразява съгласие и несъгласие • изразява желание • изразява задължение/ забрана • описва минали случки 	<p>култура в съпоставка с информация за живота в други страни</p> <ul style="list-style-type: none"> • да почувстват полезността на езика за задоволяване на собствените комуникативни цели и да се стимулират да го използват в ситуации на реално общуване. 	<p>Изобразително изкуство</p> <ul style="list-style-type: none"> • наблюдателност и въображение • ориентация в пространството • свързване на графичен образ със звуков израз • изображение на човек и природни обекти <p>Домашен бит и техника</p> <ul style="list-style-type: none"> • сглобяване • моделиране • рецепти <p>Физическа култура и спорт</p> <ul style="list-style-type: none"> • игри и правила • екипност • хигиена <p>Междупредметни връзки в областта на ЗНАНИЯТА:</p> <p>Български език и литература</p> <ul style="list-style-type: none"> • видове изречения по цел на изказване • интонация и пунктуация на
<p>П И С А Н Е</p>	<ul style="list-style-type: none"> • пише изречения и кратки текстове по теми от изучавания материал със зададени опори (напр. помощни въпроси) • пише кратки <i>описания</i> на свои неща, близки, любими животни с помощта на опори. • пише кратки инструкции за изработване на нещо по картинки или зададен модел 	<p>и да изпълняват социалните роли на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • събеседник в разговор с учител, съученици, връстници от други страни • разказвач 			

- пише кратки писма, в които разказва за себе си, своите близки и лични преживявания
- изразява се с кратки изречения, ограничена лексика и несложни езикови конструкции с правопис и пунктуация, които не затрудняват разбирането.

и преживявания

- говори за своите непосредствени планове
- съобщава конкретна ангажираност
- изразява покана за действие (LET'S)

изречението

- словоред
- приказки
- стихотворения
- герои от приказки

Математика

- цели числа
- геометрични фигури
- таблици

Човекът и природата

- човешкото тяло
- части на тялото
- многообразие на живата и неживата природа
- климат

V. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА

На този етап на обученето по английски език оценяването е ориентирано към положителните усилия на учениците да общуват чрез устна или писмена реч, като постепенно се преминава към оценяване на постигнатите резултати в процеса на усвояването на знанията и уменията.

Оценяването трябва да създаде у учениците положителна нагласа към езика и висока вътрешна мотивация за усвояването му. Учениците трябва да възприемат оценяването като неизменна част от общия диалог между учител и ученик в процеса на ученето. Формите и методите на оценяване трябва да създават положителни преживявания у учениците. Те трябва да дадат възможност на ученика да покаже своите силни страни в усвоените знания и умения.

В четвърти клас учениците вече развиват критичност и чувствителност както към своите резултати така и към резултатите на своите съученици. Поради това трябва да се създадат условия за самооценка, взаимна оценка и обективна оценка в учебния процес.

Учениците трябва да имат възможност сами да проверяват резултатите си и да търсят и намират обяснение за своите грешки при изпълнението на конкретни задачи като прочетат или прослушат отново текста или ги обсъдят със съучениците си.

Учителят наблюдава работата на учениците през целия срок на обучение и отбелязва постиженията им, за да може да даде оценка за развитието и напредъка на всеки ученик. В началния етап на обучението по чужд език е особено важно да се създадат условия за изграждане на положителна вътрешна мотивация у учениците. В този смисъл задачата на учителя е да насърчава всеки макар и малък напредък при усвояването на чуждия език, като помага на учениците да възприемат своите успехи или грешки като процеси, които са изцяло в техния контрол и зависят единствено от техните усилия.

На този етап текущото оценяване има преди всичко *насърчителен* характер – учителят поощрява всеки макар и малък успех на учениците и не наказва неуспеха или затрудненията, които учениците показват.

При усвояването на новия езиков материал акцентът е върху правилността на изказа. Трябва да се има пред вид, че това е периодът, когато се изграждат правилни говорни умения – произношение и речепораждане. Грешките служат като обратна връзка за учителя: чрез тях той получава информация за това какви трудности учениците срещат при усвояването на езиковия материал. Като анализира причините за трудностите и поредните от това езикови грешки, учителят разработва стратегии за тяхното преодоляване и избягване.

При комуникативните задачи акцентът е върху свободата и уместността на изказа (свободното и уместно използване на усвоените комуникативни модели). Учителят наблюдава в каква степен учениците използват уместно и с лекота усвоения материал. Учителят обръща внимание на грубите грешки, които нарушават общуването, като отново търси начини за тяхното преодоляване.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ПРОГРАМАТА

Обучението по английски език в четвърти клас следва педагогическите принципи, залегнали в утвърдените в съвременната методика комуникативни и когнитивни подходи. То се отличава с ориентираност към възможностите и интересите на учениците; съдържателност и реалистичност на учебното съдържание; комуникативност и интерактивност на учебните дейности; разнообразие, занимателност и наситеност на учебния процес с достъпни външни опори, включително и продукти на новите технологии, интегрирано развитие на всички умения в контекст на богата, разностранна културна информация и чрез осъществяване на връзки с други области на знанието.

Целта на обучението е разширяване и задълбочаване на знанията и уменията по езика от предходния период, като се отчитат промените в психологическата и социалната характеристика на учениците в тази възраст. Запазва се основната тенденция обучението по чужд език да се интегрира в общата учебна програма, за да съдейства за цялостното личностно развитие на учениците, за разширяване на техния кръгзор и изграждане на адекватни модели на социално поведение в ситуации на межкултурно общуване.

В съответствие с педагогическите принципи на програмата и характерните особености на учениците в тази възрастова група следва да се имат предвид следните изисквания при нейното прилагане:

Обучението по езика се осъществява на семантико-функционална основа чрез разнообразни, богато онагледени, занимателни комуникативни задачи, песни и игри. Лекционната форма на преподаване е сведена до минимум, като се стимулира активно участие в смислени дейности, близки до интересите и реалните занимания на учениците и способстващи за осъзнаване на реалната комуникативна значимост на изучаваните речевни модели и структури. Езиковите знания и умения се изграждат като едно цяло – граматиката индуктивно, а речевите умения интегрирано. За изграждане на адекватно социално поведение се използват разнообразни интерактивни задачи в близки до реалните комуникативни ситуации.

На този етап продължава развиването на комуникативната компетентност на учениците, което

предполага разширяване и усвояване на нови знания и умения в следните области:

- *Езикова компетентност* – знания за граматичната (фонологична, морфо-синтактична и лексикална) система на английския език.

- *Психолингвистична компетентност* – умения за слушане, четене, писане и говорене.

- *Социокултурна компетентност* – умения за изразяване на основни комуникативни функции; осъзнаване на собствената идентичност в контекст на обогатени знания за други народи и култури;

- *Интерактивна компетентност* – умения за общуване, за използване на подходящи комуникативни стратегии за преодоляване на евентуални комуникативни проблеми.

- *Компетентност за самостоятелно управление на учебния процес* – умения за самостоятелно организиране и контролиране на обучението и самооценка на собствените постижения.

Когнитивното усвояване на английския език способства за сравняване на познатото с новото знание, откриване на езикови правила, осмисляне (интегриране), запаметяване и активна употреба на изученото. Когнитивните акценти в обучението налагат да се използват учебни задачи, които имат висока познавателна стойност, развиват логическото мислене и насърчават прилагането на творчество и въображение при изпълнението им. Задачите с когнитивна насоченост насърчават прилагането на чуждия език в други предметни области.

При селекцията и организацията на учебния материал и дейности би следвало да се съблюдават следните критерии:

- *Тематичните области* се разработват циклично и спираловидно.

- *Темите* се въвеждат чрез постепенно надграждане, разширяване и задълбочаване, за да се осигури възможност за затвърждаване на изучения материал.

- *Текстовете* за четене и слушане са разнообразни, занимателни и съответстващи на интересите и интелектуалните възможности на учениците. Те са информативни, представят езика на живата реч и включват подходяща за възрастта културна информация за живота в англоезичните страни.

- За разширяване на кръгозора на децата и запознаване с чуждата *култура* се използват традиционни английски песни, стихове, илюстративен материал и автентични приказки и разказчета.

- *Лексиката* се подбира по критериите за *достъпност, честотност и полезност за комуникацията*. Езиковите единици се представят в смислен контекст чрез дейности, които насочват учениците към самостоятелно откриване на значението и формата им.

- *Социокултурната информация* е в съответствие с познавателните и социални възможности на учениците на тази възраст и способства за разширяване на техния кръгзор. Необходимо е въведената културна информация да предразполага към сравняване на родната и чуждата култура и да възпитава в толерантност и отвореност към други културни ценности.

- За развиване на *комуникативни умения* от особено голямо значение е да се използват разнообразни интерактивни дейности, представящи различни социални роли в реалистичен контекст, и чрез подходящи речеве и поведенчески модели за подражание.

- *Учебните дейности и задачи* са забавни и разнообразни по формат, представят се в реалистичен, подходящ за тази възраст комуникативен контекст и дават възможност за откривателство, логическо разсъждение, осъществяване на връзки с други предметни области и изява на собствените творчески заложби. Препоръчва се да се използват песни, стихотворения и приказки, които спомагат за лесно усвояване на езика и развиват естетически вкус; ролеви игри, игри включващи физически действия и драматизации, които развиват уменията за общуване и усвояване на нормите за социално поведение; състезателни игри, които развиват спортен дух и възпитават в нормите на колективност, екипност и спортменство.

- При *степенуването* на учебния материал и подбора на учебните задачи е добре да се вземат предвид също така и приликите и разликите между родния и чуждия език, за да се даде възможност на учениците да се възползват от положителния пренос на знания и умения в областите на сходство и да се неутрализира отрицателният пренос при различия между двете езикови системи.

Педагогическите принципи, залегнали в програмата, предполагат съчетаване на когнитивни и комуникативни методи на преподаване, което е особено полезно, когато се работи с по-големи нехомогенни класове. Така обучението може да се диференцира съобразно възможностите и стиловете на учене на учениците, като по-пасивните и умозрителни деца се насърчават да се включват по-активно в комуникативните дейности (напр. ролеви игри), а на импулсивните деца се възлагат задачи за разсъждение (напр. гатанки, игрословици и др.).

При преподаване се спазва принципът за интегрирано развитие на всички умения. Във фазата на ПРОВОЖДАНЕ учениците слушат английска реч и се ориентират в съответния контекст с помощта на подходящ нагледен материал. Фазата на ЗАУЧАВАНЕ обхваща широк кръг дейности – от имитация и повторение до трениране по роли на функционално комуникативни модели и задачи за разсъждение. През крайната фаза – ПРИЛАГАНЕТО се предлагат дейности, които дават възможност новият материал да се интегрира със

знанията усвоени преди това и да се използва като собствено знание за задоволяване на собствени комуникативни цели – на тази възраст предимно по модел.

Учебните дейности и задачи са организирани така, че да позволяват балансирано разпределение на времето в клас за самостоятелна работа и работа по групи. Добре е учениците да се насочват да прилагат разнообразни стратегии за учене, за да привикнат сами да контролират своите постижения. Наред с това е важно да се работи също по двойки и групи, за да се усвоят уменията за реално общуване, да се тренират различни модели на комуникативно поведение и да се усвоят основни компенсаторни стратегии за преодоляване на комуникативни проблеми. На този етап родният език все още се използва доста активно (напр. за обяснения на правила на игри или при възлагане на домашна работа), но учениците трябва да се насърчават да общуват на английски при изпълнение на комуникативните задачи в клас, за да затвърждават изучените модели и структури.

При преподаване на културна информация учениците да се насърчават да сравняват, да откриват прилики и разлики в обичаите и културното поведение на хората. Наред с изграждането на собствената идентичност у децата трябва да се изгражда и отношение на толерантност и уважение към непознатите чужди култури и народи.

Като се има предвид, че най-добрата мотивация за изучаването на чуждия език е осъзнаването на неговата полезност за задоволяване на собствени комуникативни нужди, се препоръчва децата да се насърчават да използват максимално усвоените знания по чуждия език извън класната стая – гледане на английски филми по телевизията, компютърни игри, четене на книжки с комикси, и др.